

SÄÄKSISÄÄTIÖN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2019

1. Yleistä

Vuosi 2019 oli säätiön 30. toimintavuosi, joskin sääksien suojelutyö alkoi täysipainoisesti jo vuonna 1970 valtakunnallisen sääksiprojektin myötä. Vuoden aikana säätiön toimenkuvaa laajennettiin käsittämään myös muiden kotimaisten petolintujen suojelun. Säätiön hallitus hyväksyi sääntömuutoksen keväällä 2019 ja patentti- ja rekisterihallitus hyväksyi 7.5.2019 uudet säännöt, joiden keskeinen sisältö on seuraavissa pykälissä:

2 § Säätiön tarkoituksena on tukea sääksen, kotkien, haukkojen ja pöllöjen suojelua ja tutkimusta sekä siihen liittyvää tiedottamista.

3 § Säätiö toteuttaa tarkoitustaan hankkimalla varoja maamme petolintujen suojelu- ja tutkimustyöhön ja rahoittamalla näillä varoilla

- petolintujen seurantatutkimusta,
- petolintujen muuta tutkimusta ja suojelua,
- tiedottamista petolintujen elintavoista ja suojelutarpeesta,
- eri toimijoiden välistä yhteistyötä petolintujen hyväksi ja
- petolintuharrastajien koulutusta ja vapaaehtoistyötä

Vuoden 2019 Panda-palkinto myönnettiin Sääksisäätiölle petolintujen suojelun edistämiseen ja sen tuella on edistetty RaptorLife (Petolintu-LIFE) -hakemuksen eri kumppanien ja tukijoiden välistä yhteistyötä. Niin ikään Suomen Kulttuurirahaston Hämeen rahasto myönsi säätiön asiantuntijoille apurahan uuden Sääksi -kirjan valokuvamateriaalin keräykseen.

Sääksikeskuksen toiminta Kangasalan Pohtiolammella yhteistyössä Taigabird Oy:n kanssa on jatkunut entiseen tapaan ja paikalla on vuoden aikana käynyt arviolta 40.000 vierailijaa. Piilokojuilla on ollut kova kysyntä eritoten keväällä ja loppukesästä. Sitä vastoin sääksiä ei ole käynyt paikalla huippuvuosien tapaan. Yhtenä selityksenä on sääksien kalastusmahdollisuuksien parantuminen luonnonvesissä. Saukoista on tullut jokatalvinen harmi varastoaltaan kaloille, joiden varassa on kevään sääksien saalistus ja kuvausmahdollisuudet. Yleisötornin, kosteikkotornin ja piilojen infomateriaalin päivitys käynnistettiin syksyllä ja uudet kuvat selostuksineen ovat käytössä keväällä 2020.

Sääksisäätiöllä ja yhteistyökumppaneilla on ollut VARELY:n luvilla pesintäkauden aikana pesäkameroita eri puolilla maata. Kamerat ovat taltioineet tapahtumia pesillä ja niistä on saatu uutta tietoa tutkimuksen käyttöön.

Säätiölle hankittu kuvauskooperi (droone) ja riistakamerat ovat auttaneet pesätarkastuksia ja lintujen seurantaan pesäympäristössä.

Syksyn aikana käynnistettiin kotisivujen päivitystyö johtuen säätiön toimenkuvan muutoksista. Tiedotusryhmä tekee yhteistyötä Opiferum-yrityksen kanssa ja työ on määrä saada päätökseen keväällä ennen kuin RaptorLIFE-hakemus toimitetaan EU:lle arvioitavaksi.

Vuoden aikana säätiö on saanut lisää yhteistyötahoja niin sääksen kuin muiden petolintujen suojelun edistämiseen. Esimerkiksi suuret metsäyhtiöt, Metsäkeskus, MTK ja ELY-keskukset ovat suhtautuneet myönteisesti asiaan.

Useita petolintulajeja on vuoden 2019 raportissa ilmoitettu uhanalaisiksi. Luonnontieteellisen keskusmuseon (Luomus) johtama suunnitteluryhmä käynnisti EU:n LIFE-luonto ja monimuotoisuus -rahoitushankkeen valmistelun tilanteen parantamiseksi. Ryhmään kuuluvat seuraavat henkilöt: Jari Valkama, Heikki Lokki, Jouko Högmander, Markku Hyvärinen, Vesa Hyyryläinen ja Ilmari Häkkinen. Vuoden aikana on pidetty 20 suunnittelupalaveria ja yhteistyöneuvottelua eri osapuolten kanssa. Esihakemus ei läpäissyt EU:n tiukkoja kriteerejä, mutta sitä parannellaan seuraavan vuoden hakuun kesäkuussa 2020.

Hakemuksen omarahoitusosuus on mahdollista saada metsien suojeluun osoitetusta Metso-ohjelmasta. Hanke on suunniteltu kuudelle vuodelle, jona aikana suojellaan eri keinoilla uhanalaisten petolintujen pesäpaikkoja, edistetään lintuharrastajien, metsäammattilaisten ja metsänomistajien yhteistyötä. Tärkeällä sijalla on nuorten petolintuharrastajien koulutus.

Pohtiolammen Sääksikeskuksen kehittäminen on mukana LIFE-hakemuksessa ajatuksella, että siitä tehdään hankkeen aikana Petolintukeskus. Osavuotinen projektihenkilö vastaa paikan päällä keskuksen toiminnasta ja mm tiedonjakamisesta vierailijoille.

Syksyllä tarkistettiin kokeiluluonteisesti 93 Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Kaakkois-Suomessa tiedossa olevia metsäpetolintujen pesämetsiä. Näistä noin 80 % täytti Metsokohteiden I-II kriteerit ja ovat siten potentiaalisia suojelumetsiä edellyttäen, että metsänomistaja on halukas pysyvään tai määräaikaiseen suojeluun.

2. Säätiön hallitus, työvaliokunta ja muu henkilöstö

2.1 Säätiön hallitus (edustustehtävä)

Ilmari Häkkinen; puheenjohtaja, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Vesa Hyyryläinen; varapuheenjohtaja, Paltamo (BirdLife Suomi)

Markku Hyvärinen; jäsen, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Heikki Lokki; jäsen, Helsinki (petolintutkimuksen asiantuntija)

Risto Mattila; jäsen, Kangasala Kuhmalahti (talouselämän asiantuntija)

Olli Lehtimäki; jäsen, Lempäälä (talouselämän asiantuntija)

Ossi Nokelainen; jäsen, Jyväskylä (Suomen Luonnonsuojeluliitto ry)

Jari Valkama; jäsen, Sastamala (Luonnontieteellinen keskusmuseo/ Eläinmuseo)

Simo Loisa; jäsen, Hämeenlinna (Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry)

Jouko Högmander; jäsen, Turku (Merikotkatyöryhmän puheenjohtaja)

Toni Laaksonen; Turku (Turun Yliopisto, tiedeyhteisö)

Säätiön hallituksen jäsenille ei ole maksettu palkkoja eikä palkkioita eikä heillä ole myöskään ollut säätiössä lähipiiritoimintaa. Säätiön hallitus piti vuoden aikana kaikkiaan kuusi kokousta. Neljä näistä oli sähköposti-kokouksia.

2.2 Työvaliokunta

Työvaliokunnassa ovat työskennelleet:

Simo Loisa, puheenjohtaja

Juhani Koivu, sihteeri (tekopesäohjelma, sääksikeskuksen johtaminen)

Harri Koskinen, jäsen (tekopesäohjelma)

Panu Villanen, jäsen (kouluyhteistyö)

Vesa Hyyryläinen, jäsen (Kainuun sääksioprojekti)

Heljä Pylvänäinen, jäsen (Kainuun sääksioprojekti)

Anu Turku, jäsen (kuva-arkisto ja kotisivut)

Pasi Leinonen, jäsen (kuvapalvelut)

Risto Mattila, jäsen (kuvauspalvelut, Pohtiolammen kehittämistyö)

Heikki Kainulainen, jäsen (Muonion seudun sääksiseuranta, Jukola)

Jorma Yrjölä, jäsen (yhteydet Italiaan, videopalvelu, facebook)

Markku Hyvärinen, jäsen

2.3 Säätiön viestintäryhmä

Sirpa Rautiainen, tiedottaja, Hartola

Jorma Yrjölä, viestintäryhmän koordinaattori, videopalvelut, facebook, Hämeenlinna

Anu Turku, kotisivujen päivitys, kuvauspalvelut, Janakkala

Jonna Viisainen, graafiset palvelut, facebook, Janakkala

Petri Hirva, kuvapalvelu, facebook, Hämeenlinna

Työvaliokunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Lisäksi järjestettiin useita suunnittelupalavereita sekä puhelin- ja sähköpostineuvotteluja. Työvaliokunta järjesti vuoden aikana Pohtiolammella useita talkoita. Ne käsittivät risusavotoita, pönttöjen sorvausta ja erilaisia korjaustöitä.

Viestintäryhmä järjesti vuoden aikana useita pienimuotoisia info- ja koulutustilaisuuksia. Osa niistä järjestettiin yhteistyössä BirdLife Kanta-Hämeen kanssa (Opiferum).

2.4 Säätiön palveluksessa olleet työntekijät

- **Kari Pajula** työskenteli huoltomiehen tehtävissä (kuntouttava työtoiminta) 8.2. – 12.7.2019. Tällöin Pajula teki nelipäiväistä työviikkoa ja kuuden tunnin työpäiviä. Aikajakson 15.7. – 6.1.2020 Pajula työskenteli työmarkkinatuella. Hänen palkkauksestaan vastasi Kangasalan kaupunki, joka osoitti työntekijän Sääksisäätiön käyttöön.
- **Kari Oskari Sievänen** työskenteli huoltomiehen tehtävissä 6.5. – 5.11.2019. Hänen palkkauksestaan vastasi Kangasalan kaupunki, joka osoitti työntekijän Sääksisäätiön käyttöön.
- **Kimmo Kalervo Vehmaa** työskenteli huoltomiehen tehtävissä 23.4. - 22.10.2019. Hänen palkkauksestaan vastasi Kangasalan kaupunki, joka osoitti työntekijän Sääksisäätiön käyttöön.
- **Kim Lindholm** työskenteli huoltomiehen tehtävissä kuntouttavan työtoiminnan jaksoilla 1.4. – 23.6.2019, 24.6. – 31.10.2019 ja 1.11. – 24.12.2019. Ensimmäisellä jaksolla hän teki kolmipäiväistä työviikkoa ja kahdella jälkimmäisellä työjaksolla nelipäiväistä työviikkoa. Työpäivien pituus oli 5 – 6 tuntia. Lindholmin palkkauksesta vastasi Kangasalan kaupunki, joka osoitti työntekijän Sääksisäätiön työkohteille.

Sääksikeskuksen toiminnanjohtaja raportoi kunnan työvoimaviranomaisia huoltomiesten työaika- yms. kysymyksistä.

2.5 Henkilöstö säätiön muissa tehtävissä

Juhani Koivu on toiminut sääksikeskuksen (Kangasala) toiminnanjohtajana. Niin ikään hän toimi säätiön taloudenhoitajana 1.6.2019 saakka, jolloin luovutti tehtävät Tili ja tarkastus Olli Lehtimäelle. Lisäksi hän on toiminut yhteyshenkilönä eri hankkeiden koordinoinnissa mm. tekopesäohjelmien ja pesäkamerahankkeiden valmistelutöissä sekä toimintaryhmä Linnanseutu ry:ssä. Koivu on edustanut säätiötä myös asunto-osakeyhtiö Hämeentie 4:n juoksevien asioiden hoidossa säätiön omistaman yksión osalta.

3. Sääksen suojelustatukseen muutos vaikuttaa säätiön toimintaan ja talouteen

3.1 Sääksisäätiö yleishyödyllisenä yhteisönä

Päävastuu maamme linnustonsuojelusta on yhteiskunnan. Konkreettisten suojeluhankkeiden toteuttaminen on kuitenkin pitkälti jäänyt kolmannen sektorin yhteisöjen järjestämän vapaaehtoistyön varaan. Sääksisäätiö on yksi näistä toimijoista. Sääksisäätiö sr on yleishyödyllinen yhteisö. Verottajan päätös P0075504847/2.5.2019.

3.2 Sääksen suojelustatuksen muuttuminen ja sen vaikutukset pesäpaikkojen suoja- vyöhykkeiden laajuuteen

Sääksen suojelustatus muuttui vuoden 2015 uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävien (NT) kategoriasta elinvoimaiseksi (LC). Oli pelättävissä, että tulkinnot pesäpaikkojen ympärille jätettävien suojavyöhykkeiden laajuudesta muuttuisivat. Aluksi säätiö sai useita yhteydenottoja ympäristökonsulteita asian tiimoilta, mutta viime vuoden aikana tilanne rauhoittui ja on nyt vakiintunut olemassa olevien suosituksien mukaiseksi. Yleisesti sääksen suojelu on otettu hyvin vastaan niin metsänomistajien kuin alan yrityksiensäkin joukossa.

3.3 Pesäpaikkojen suojelutilanne

Valmisteilla oleva RaptorLife-hanke on jo nyt edesauttanut suojelutyötä. Avoin tiedottaminen puolin ja toisin sekä pesäpaikkatietojen siirtäminen metsäalan ammattilaisille ja maanomistajille on merkittävästi parantanut ilmapiiriä. Petolinturengastajat on saatu yhteistyöhön mukaan. Sääksen ja muiden petolintujen suojelussa on tapahtunut edistystä vuoden aikana.

4. Säätiön toiminnan laajentaminen koskemaan maamme kaikkien petolintulajien suojelu- ja tutkimustyötä

Vuoden aikana on hallituksen keskuudessa valmisteltu WWF:n tukeman merikotkatyöryhmän liittämistä säätiön alaisuuteen. Merikotka on vuoden 2019 uhanalaisuusarviossa liitetty elinvoimaisten lintulajien joukkoon, ja WWF keskittää tukeaan ensi sijassa uhanalaislajeihin. Vuoden lopulla sovittiin työryhmistä, joissa asioita edistetään. Sääksityöryhmä (entinen työvaliokunta) ja merikotkatyöryhmä jatkavat toimintaansa. Lisäksi tullaan perustamaan omat työryhmänsä haukoille ja pöllöille ja niille etsitään vetäjiä.

Keväällä 2019 käynnistettiin Raptor-hakemuksen valmistelu, jossa sääksisäätiö on yhtenä keskeisenä kumppanina. Tavoitteena on edistää EU-tuella uhanalaisten petolintujen suojelua. Esihakemus ei kuitenkaan tullut sellaisenaan hyväksytyksi, mutta saimme joukon parannusehdotuksia seuraavan vuoden hakukierrokseen. Valmistelua on jatkettu ohjeiden mukaan syksyn aikana ja keväällä 2020.

Säätiön uudet säännöt mahdollistavat nyt maamme kaikkien petolintujen suojelu- ja tutkimustyön tukemisen.

4.1 Merikotkatyöryhmän toiminta

Suomen merikotkakannan seurantatyön vastuu siirtyi vuoden 2020 alussa pois WWF Suomelta, kun merikotkatyöryhmä siirtyy Sääksisäätiön alaisuuteen. Toiminta vaatii lisärahoitusta ja Sääksisäätiö haki ympäristöministeriöltä avustusta sääksen, merikotkan ja muiden petolintujen suojeluun vuodelle 2020. Toiminta-avustus on välttämätön, jotta Suomen merikotkakannan seuranta saadaan jatkumaan ja mittava

vapaaehtoistyö organisoitua tuottamaan laadukasta tietoa sitä tarvitseville. Merikotkatyöryhmän työ käsittää koko maan. Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa Lapissa inventoinneista ja Ahvenanmaalla maakuntahallitus tukee merikotkaseurantaa.

5. Sääksikeskuksen toiminta vuonna 2019

5.1 Sääksikeskuksen valokuvanäyttely

Sääksikeskuksen kesän 2019 valokuvanäyttelyn pystytti **Ilmari Tigerstedt** aiheena Pohtiolammen linnut. Näyttely oli avoinna 4.5. – 7.12.2019. Näyttelyyn tutustuneiden kesken arvottiin useita näyttelykuvia ja näyttely sai osakseen paljon kiitosta vierailijoilta.

5.2 Manttaalitalon valmistelutyöt

Manttaalitalon (Pajarin tallin) pystytyksen rahoituksen hankinnan päävastuu siirtyi Pajarin Pojat ry:lle. Kevättalvella järjestettiin Kangasalatalolla informaatiotilaisuus, jossa Kangasalan kaupunkia edustanut yrityskoordinaattori Lasse Silván kertoi, että kaupunki pystyy osallistumaan hankkeen toteuttamiseen aikaisintaan vuonna 2020. Säätiön toimenpitein parannettiin Pohtiolammelle varastoitujen hirsien sadesuojausta.

5.3 Uuden kävelysillan ja huoltosillan rakentaminen Wääksynjoen ylitse

Vuonna 2018 aloitettu kuvaajille tarkoitettun kävelysillan rakennustyö saatettiin loppuun. Silta on nyt valmis otettavaksi käyttöön. Kesän aikana käynnistettiin myös uuden huoltosillan rakennustyö. Sillan kannatinpalkit ja tukirakenteet ennätettiin asentaa paikoilleen. Lisäksi sillan kansipalkit kuljetettiin ja varastoitiin kohteelle (Jouko Alhainen).

5.4 Sääksikeskuksen yleisluontoiset ympäristötyöt ja Sarsan muinaismuistopolku

Säätiön huoltomiehet vastasivat vanhaan tapaan muinaispolun ympäristön siisteydestä ja polunvarren raivauksista. Heikki Mäenpää ja Jouko Alhainen järjestivät kesän aikana kolme infotilaisuutta, jotka koskivat Sarsan muinaismuistoalueen palvelujen kehittämistä. Tilaisuudet tähtäsivät Sarsan 100-vuotisjuhlallisuuksiin, joita vietetään vuonna 2020.

5.5 Pönttöjen sorvaus ja rakentaminen

Säätiön huoltomiehet rakensivat kesän aikana noin 100 pönttöä. Nyt varasto käsittää noin 300 pikkupönttöä ja 20 telkänpönttöä. Sorvattuja aihioita on vielä noin 500 odottamassa kattojen ja pohjien rakentamista.

5.6 Kalatutkimukset

Eviran määräyksestä Pohtiolammen varastoaltaan kalakanta otettiin IHN-tarkastelun piiriin jo vuonna 2018. Altailta otettiin vuoden aikana kaksi näyte-erää, jotka todettiin puhtaiksi.

Kolmas näyte-erä otettiin 14.8.2019. Myös se todettiin vapaaksi IHN-viruksesta (tutkimustodistus 5.9.2019/Ruokavirasto).

5.7 Porakaivon runkovesiputken ja venttiilien saneeraustyö

Kesän aikana uusittiin osa porakaivon ja varastoaltaiden välistä runkoputkea. Niin ikään porakaivon putkiston säätöventtiilijärjestelmä uusittiin. Saneeraustyön suunnitteli ja toteutti Simo Loisa.

5.8 Yleisötornin saneeraustyöt

Wääksynjoen viime vuosien rajut tulvat olivat vähin erin syöneet joen rantapenkkaa yleisötornin kohdalta niin, että tornin joenpuoleiset tukiparrut olivat alkaneet kallistua jokeen päin. Torni nostettiin tunkeilla takaisin vaakatasoon ja joen puolelle pystytettiin viisi uutta tukitolppaa. Työ toteutettiin Simo Loisan johdolla.

Yleisötornin infotaulujen valmistelutyö jatkui koko kesän ajan. Työhön ovat osallistuneet Ilmari Häkkinen, Juhani Koivu ja Jonna Viisainen.

5.9 Kala-altaiden ritilöiden uusinta

Kala-altaiden tulo- ja menovesien munkkien ritilät uusittiin. Kohteelle hankittiin nyt ensimmäisen kerran ritilät, jotka valmistettiin ruostumattomasta teräksestä (Teräslintu, Vesanto). Niiden käyttöikä on vuosikymmeniä. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat noin 1.500 euroa.

5.10 Sääksikeskuksen eri työkohteille saatu talkootyön tuki ja muu työvoima-apu

Pohtiolammen sääksikeskuksen käytännön töistä merkittävä osa tehdään edelleen talkootyönä. Ainoan poikkeuksen tähän muodostavat tavanomaiset huoltotyöt, jotka hoidetaan Kangasalan kaupungin kautta saaduilla huoltomiehillä.

RISE osoitti säätiölle jo vuoden 2018 puolella yhden henkilön suorittamaan yhdyskuntapalvelua. Asianomaiselle palvelun suorittajalle jäi kesän 2019 osalle työpalvelua vielä noin 30 tunnin jakso. Hän suoritti työjakson pauloittamalla säätiön uuden nuotan. Kyseinen henkilö selviytyi hyvin hänelle annetusta tehtävästä. Yhteyshenkilönä RISEN ja säätiön välillä toimi Juhani Koivu.

Talkootöiden todellisen määrän mittaaminen on jokseenkin hankalaa. Työt koostuvat usein tunnin ja parin pätkistä, joista ei niinkään pidetä kirjaa. Oheiseen taulukkoon on perinteisellä tavalla koottu tilasto tehdyistä talkootunneista.

Säätiö kiittää kaikkia hankkeisiin osallistuneita saamastaan arvokkaasta tuesta.

Pohtiolammen talkootyöt 2019

Talkoolainen	Työtunnit	Työkohte
Jouko Alhainen	330	Vartiointityöt, huoltotyöt, työnjohto jne.
Risto Mattila	8	Kuljetuksia, viljan käsittelyä yms.
Heikki Kainulainen	6	Tornityömaa
Kari Nopanen	267	Talviajan kalahuolto, pöntöt, huoltotyöt
Simo Loisa	50	Porakaivon saneeraus, putkiston asennus, huoltotyöt
Ilmari Häkkinen	45	Huoltotyöt
Juhani Koivu	360	Yleisjärjestelyt, huolto, kalat ym.
Olli Lehtimäki	20	Tornien ikkunat, alueen siivous
Helena Rautaharkko	15	Tornien ikkunat, alueen siivous yms.
Anu Turku	30	Kuvaajien palvelut, piilokojupalvelut
Talkootyöt yhteensä	1131	

5.11 Lasten löytöretki -tapahtuma 30.6. – 7.7.2019

Kangasalan Lasten löytöretken tapahtumapaikkoja oli kesällä 2019 kaikkiaan 16 eri puolilla kaupunkia. Tapahtumien kirjo oli hyvin kattava käsittäen lähes kaikki lasten harrastustoiminnan eri osa-alueet. Pohtiolammella järjestettiin perinteiseen tapaan lapsille kohdennettu luontopolkukierros. Polun kiersi noin 250 osanottajaa.

Pohtiolammen tapahtumista vastasi pääosin Taigabird Oy. Lasten löytöretkiviikko on Kangasalan Matkailurenkaan johtama ja koordinoima tapahtuma.

5.12 Sääksikeskuksen muu toiminta

5.12.1 Pohtiolammen kävijämäärä

Pohtiolammen kävijämäärä näyttää asettuneen samalle tasolle kuin kesinä 2017 ja 2018. Taigabird Oy:n arvion mukaan (Jouko Alhainen suullinen) kohteella kävi noin 40.000 vierasta. Maksavia asiakkaita näistä oli kuitenkin vain murto-osa. Pohtiolammen talouden parantamiseksi pitää kohteen palvelutasoa edelleen parantaa kaikilla osa-alueilla ja kiinnittää erityinen huomio tarjolla olevien tuotteiden laatuun.

Sääksikeskuksen toimintojen kehittäminen ja ylläpito puolestaan edellyttää ainakin osapäiväisen henkilön palkkaamista tähän tehtävään. Säätiö on

hakenut rahoitusta vastuuhenkilön palkkaukseen useana vuonna mm YM:ltä valtionapuna, mutta tuloksetta.

5.12.2 Tornien taisto 4.5. 2019

Pohtiolammella kisattiin Tornien taistoa kahdessa tornissa. Säätiön joukkue ”Pandion” oli miehittänyt Pohtiolammen pihatornin. Joukkue havaitsi kisan aikana vain 52 lajia ja sijoittui kokonaiskisassa sijaluvulle 222. Joukkueen johtajana toimi vanhaan tapaan **Olli Lehtimäki**. Kosteikkotornissa kisasi joukkue ”Tyhjätaskut”. Joukkueen johtajana toimi **Joona Koskinen**. Joukkue kirjasi nähdyiksi kaikkiaan 59 lajia, jolla sijoittui valtakunnallisella tasolla sijaluvulle 174.

Tornien taistossa vieraili noin 20 luonnonystävää tutustumassa lintuharrastuksen saloihin.

5.12.3 Palvelut luonnonkuvaajille

Varsinaisten piilokojujen käyttöaste oli edelleen erinomaisen hyvä. Ongelmana on se, että entistä suurempi määrä kuvaajista joko peruu varauksensa aivan viime tingassa tai jopa jättää vain saapumatta varaamalleen kuvausvuorolle. Tämä teettää kohtuuttomasti töitä niin Taigabird Oy:n kahvilahenkilöstölle kuin säätiön kuvauspalveluista vastaavillekin.

Sääkset vierailivat kohteella suunnilleen edellisen kesän tapaan. Keväällä oli muutonjälkeisinä päivinä muutama erittäin hyvä sääksien saalistuspäivä. Sen sijaan syksyn huippupäivät jäivät odotettua vaisummiksi. Isoimman piilokojun saneeraustyö sai kuvaajien taholta kiitosta. Kuvaajien informoinnista, jälkilaskutuksesta ja muista kuvaajille kohdennetuista palveluista vastasi **Anu Turku**.

5.12.4 Kaupankäynti sääksiaiheisilla tuotteilla

Säätiön tuottoisin myyntituote oli edelleen piilokojujen vuokraus. Piilokojujen tuotto kattaa hyvin kohteen tavanomaiset ylläpitokulut kuten kala- ja reuhankinnat. Lisäksi se riittää pienten korjaustöiden rahoittamiseen. Sen sijaan se ei mahdollista investointien eikä edes isompien korjausten rahoittamista.

Uuden edullisen sääksituotteen kehittäminen on edelleen merkittävä haaste säätiön henkilöstölle: yrityksistä huolimatta käyttökelpoista tuotetta ei ole onnistuttu löytämään. Säätiölle kaavailtu verkkokauppahanke ei edistynyt vuoden 2019 aikana.

5.12.5 Vierailut ja kahvilapalvelut

Jouko Alhainen järjesti kesän aikana alueella kasvi- ja linturetkiä. Yleisöllä oli tilaisuus tutustua mm. SSP-rengastukseen parinakin aamuna. Rengastajana toimi Jouko Alhaisen lisäksi **Arto Miikkulainen**.

Heikki Toivosen asiantuntevalla johdolla järjestettiin jo perinteeksi muodostunut kasvikävely.

Sääksitornilla järjestettiin kymmenkunta sääksien tarkkailutilaisuutta erilaisille pienryhmille. Niiden oppaana toimi **Juhani Koivu**.

Juhannuksen kokkojuhla keräsi paikalle yli 1000 vakiovierasta. Juhlan järjesti Taigabird Oy. Sääksitornissa vieraili juhannuspyhinä kymmeniä vieraita.

Pohtiolammen kahvila- ja luontomatkailupalveluista vastasi vuonna 2019 Taigabird Oy.

Kangasalan kaupunginjohtajan vierailu Pohtiolammella 31.10.2019

Kaupunginjohtaja Oskari Auvinen kävi tutustumassa sääksikeskuksen toimintaan. Tilaisuudessa kaavailtiin myös säätiön ja kaupungin mahdollisia tulevia yhteistyöhankkeita ja työvoimapoliittisia kysymyksiä. Tilaisuudessa oli lisäksi mukana kaupungin elinympäristöjohtaja Sirkku Malviala. Säätiötä edustivat Ilmari Häkkinen, Markku Hyvärinen, Jouko Alhainen ja Juhani Koivu.

5.12.6 Pohtiolammen alueen vartiointi ja alueelle kohdentuva ilkkivalta

Kesä 2019 jää historiaan siinä mielessä, että merkittäviä kalavarkauksia eikä ilkkivaltaa havaittu kohteella lainkaan. Tämä johtui ilmeisesti siitä, että Jouko Alhainen yöpyi Pohtiolammella käytännöllisesti katsoen joka yö, mikä rajoitti kalavarkaiden ja tihutyöntekijöiden toimintamahdollisuuksia.

6. Kainuun työryhmän toiminta

6.1 Perustietoja kuluneelta vuodelta

Kainuun työryhmän työ rakentui edelleen **Vesa Hyyryläisen** ja **Heljä Pylvänäisen** varaan. Työ jatkui edellisten vuosien malliin. Kenttätyöpäiviä kertyi usean kuukauden verran alkaen huhtikuusta ja kesti lokakuulle. Pesätakserauksia kertyi satakunta ja rengastuksia kertyi niin paljon, että nyt on koossa kaikkiaan 1000 sääksirengastusta. Lisäksi maastokierroksille osui myös maakotkien, pöllöjen ja haukkojen pesäkäyntejä

6.2 Maakunnan suojeluhankkeet

Kainuun sääksen suojeluprojekti jatkui edelleen jo vakiintunein muotoin: sääksien rengastus, satelliittiseuranta, uusien reviirien etsintä, tekopesien rakentaminen ja tiedotus (useita lehtijuttuja ja radiohaastatteluja). Tekopesäohjelman puitteissa rakennettiin kaikkiaan kymmenkunta uutta pesää, joista osa liittyen tuulivoimakonsultointeihin.

6.3 Kamerapesä

Kamera asennettiin pesälle huhtikuulla hyvissä ajoin ennen lintujen saapumista. Kameran asensivat Vesa Hyyryläinen ja Heljä Pylvänäinen. Kamera välitti edelleen varsin hyvätasoista kuvaa. Pesintä onnistui hyvin. Yleisö osallistui innokkaasti pesätapahtumien seuraamiseen.

Pesän tapahtumista tallennettiin tuhansia kuvia, joita analysoidaan talven aikana. Säätiön koti- ja facebook -sivuilla julkaistiin pesinnän vaiheista lukuisia pikku-uutisia.

7. Kanta-Hämeen työryhmän toiminta

7.1 Tekopesäohjelma

Työryhmä (**Harri Koskinen, Matti Aaltonen, Simo Loisa, Hannu Laurila, Risto Mattila ja Juhani Koivu**) rakensi maakuntaan vuoden aikana kaikkiaan viisi uutta tekopesää. Neljä pesistä rakennettiin Laipan sydänmaalle ja yksi Janakkalaan. Lisäksi työryhmä rakensi yhden pesän Sulkavalle, yhden Sysmään ja yhden Hauholle (saneeraustyö).

Ilmari Häkkinen, Hannu Simola ja Jari Valkama rakensivat lisäksi viisi pesää Pirkanmaan alueelle. Kaikki pesät rakennettiin sääksien vanhoille pesäpaikoille.

7.2 Osallistuminen valtakunnalliseen sääksiseurantaan ja sääksien rengastukset

Sääksien pesätarkistuksiin ja rengastustyöhön osallistuttiin Hämeessä perinteiseen tapaan. Kaikkiaan tarkastettiin noin 170 pesäpaikkaa säätiön ylläpitämästä pesäverkostosta. Poikasrengastuksia karttui 106, mutta ainakin 10 poikasta jäi rengastamatta. Munapesiä löytyi kaikkiaan 52. Lisäksi löytyi kolme pesää, joihin oli todennäköisesti munittu. Poikasvarttui ainakin 50 pesään, mikä merkitsee kolmen pesän lisäystä edelliseen vuoteen. Jonkin asteisia asumisen merkkejä havaittiin lisäksi 14 pesällä. **Riitta Pouttu, Timo Salmela ja Juhani Koivu** avustivat **Pertti Saurolaa** poikasrengastuksissa.

7.3 Sääksien satelliittiseuranta Hämeessä

Hämeessä oli vain yksi sääksi satelliittiseurannassa: Ilpoksi ristitty lintu (Renko). Ilpo pesi onnistuneesti ja kasvatti yhden poikasen lentoon. Ilpo talvehti vanhalla talvehtimisalueellaan Guineassa. Säätiöllä oli Ilpoon yhteys päivittäin.

8. Säätiön tukemat muut tutkimus- ja suojeluhankkeet

8.1 Muonion/Kittilän sääksihanke

Heikki Kainulaisen johdolla jatkettiin Länsi-Lapin sääksihankkeen kenttätöitä. Edellisen vuoden aikana aloitetut toimenpiteet sääksen suojelutyön työryhmän perustamiseksi Muonio/Kittilän alueella ja

Metsähallituksen hakkuissa Muonion alueelta kaadetun pesäpuun tilalle on neuvoteltu 1-3 tekopesän rakentamisesta.

8.2 Sodankylän, Inarin ja Utsjoen sääksiseuranta

Säätiön työpari **Harri Koskinen** ja **Tero Niskanen** toteutti Ylä-Lapin sääksenpesien tarkastustyön ja rengasti poikaset. Kesällä 2019 tarkastettiin yhteensä 41 pesäpuuta (liite 2) joista 18:ssa oli pesintä tai merkkejä sääksen asumisesta. Poikasia rengastettiin 16 pesästä yhteensä 41. Kaikille poikasille laitettiin myös lukurengas. Emolintuja ei vuonna 2019 pyydystetty, koska viime vuoden tapaan koko retken vallitsi tukala hellejakso ja pyydystämisestä aiheutunut häiriö olisi saattanut aiheuttaa poikasille nestehukkaa.

Kesän 2019 tulos oli toiminta-alueellamme lähellä keskimääräistä pesintätulosta. Yhteistyö Metsähallituksen kanssa jatkui vanhaan tapaan. Yhteyshenkilönä toimi Tuomo Ollila.

8.3 Kaakkois-Suomen sääksiseuranta

Pertti Koskimies jatkoi Kaakkois-Suomen alueen sääksitutkimusta. Tämä maakunnallinen tutkimushanke on jatkunut jo 1990-luvun alkupuolelta lähtien jokseenkin samalla teholla ja samoja menetelmiä noudattaen. Syntynyt aineisto on näin ollen hyvin vertailukelpoista eri vuosien osalta. Tutkimuksen piirissä on noin 80 – 90 sääksireviiriä. Alueella pesii edelleen 20 -25 paria luonnonpesissä.

Koskimies on merkinnyt emolinnuista 77 yksilöä lukurenkailla. Näistä huomattava osa on yhä elossa. Sääksisäätiö on tukenut hanketta apurahalla useana vuonna.

8.4 Lounais-Suomen sääksiseuranta ja tutkimushankkeet

Työryhmä on tähän mennessä toteuttanut vapaaehtoistyönä tiiviin ja mielenkiintoa herättäneen Internet-raportoinnin satelliittipaikantimilla varustettujen kalasääskien retkistä. Yleisöllä on ollut mahdollisuus seurata vuodesta 2013 lähtien vapaasti litun lisäksi myös Fingrid Oyj:n kummilintu Lalli-sääksen muuttoa ja talvehtimista Facebookin ja Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon sivustojen välityksellä. Media on ollut mukana hankkeessa voimallisesti sen mielenkiintoisuudesta johtuen.

Kymmenet tuhannet henkilöt ovat seuranneet internetin välityksellä satelliittisääskien matkakertomuksia. Neuroliitto ry:n kanssa rakentui yhteistyö, joka jatkuu seuraavalle vuodelle.

9. Talkootyöt säätiön eri hankkeiden kenttätöissä

Sääksen suojelutyön kenttätöitä, kuten tekopesäverkoston suunnittelu-, huolto- ja rakennustyöt tehdään talkootyönä. Säätiössä ei kuitenkaan ole työaikaseurantaa näistä vapaaehtoistöistä. Maastotöiden lisäksi

erilaisista hallintotoista karttuu lisäksi merkittävä määrä talkootunteja. Vuonna 2018 tällaisten työtuntien määräksi arvioitiin säätiön henkilöstön osalta noin 1.000 tuntia. Vuonna 2019 talkootuntien määrä on varmasti hyvinkin samaa suuruusluokkaa.

10. Säätiön myöntämät apurahat vuonna 2019

Säätiö myönsi kokouksessaan 23.2.2019 hakemusten perusteella seuraavat apurahat:

1) Pertti Koskimies , Kirkkonummi "Kaakkois-Suomen sääksitutkimuksen kenttätöiden tukemiseen kesäkaudella 2019"	1.000,00
2) Harri Koskinen , Mäntsälä Tero Niskanen, Hämeenlinna ja Tuomo Ollila Rovaniemi "Sodankylän, Inarin ja Utsjoen sääksi-projektin kenttätöet"	1.000,00
Apurahat yhteensä	2.000,00 €

Tunnustusapurahat

Raimo Uusitalo ja Lounais-Suomen sääksityöryhmä "tekopesä-projekti"	800,00
Tunnustusapurahat yhteensä	800,00 €

11. Tiedotustoiminta, luennot ja yleisötilaisuudet

11.1 Säätiön viestintäpalvelujen henkilöstö

Sirpa Rautiainen, tiedottaja, Hartola
Jorma Yrjölä, viestintäryhmän koordinaattori, videopalvelut, facebook, Hämeenlinna
Anu Turku, kotisivujen päivitys, kuvauspalvelut, Janakkala
Jonna Viisainen, graafiset palvelut, facebook, Janakkala
Petri Hirva, kuvapalvelut, facebook, Hämeenlinna

11.2 Säätiön kotisivujen ylläpito

Säätiön kotisivujen ylläpidosta vastaa viestintäryhmä Anu Turun johdolla saaden hyvää tukea Jonna Viisaiselta. Aloitimme vuoden lopulla kotisivujen päivitysprojektin vastaamaan uutta laajentunutta Sääksisäätiön toimen-kuvaa. Projekti jatkuu vuonna 2020 ja sen on tarkoitus olla valmis viimeistään huhtikuussa 2020. Säätiö tekee yhteistyötä Opiferum Oy:n kanssa. Olemme pyytäneet Opiferumilta tarjouksen uusittavien kotisivujen rakenteiden teknisistä muutoksista.

11.3 Sääksen suojelutyön informaation jakaminen eri tiedotusvälineissä

Sääksi on ollut hyvin esillä monin paikoin Suomen lehdistössä. Sääksisäätiön nimi on mainittu monessa tilaisuudessa ja olemme saaneet hienoa huomiota petolintujen suojelutyön tueksi. Myös merikotka on ollut paljon esillä ja Merikotkatyöryhmä on jakanut tutkittua tietoa lehdistölle.

11.4 Edustukset, luennot ja yleisötilaisuudet

11.4.1 Kansainväliset tilaisuudet

Professori **Pertti Sauro** on edustanut säätiötä:

17. – 20.9.2019 Building capacity for contaminant sampling and collection of supporting monitoring data for raptors across Europe Triglav National Park, Trenta, Slovenia "Capacity building for raptor ringing" ja

28. – 29.11.2019

International Conference on Osprey Conservation in Central and Eastern Europe Warsaw, Poland Finnish Projekt Pandion (1971-): Conservation, Research and Education

11.4.2 Luennot ja esitelmät

Kainuun tilaisuudet

- **Vesa Hyryläinen** on edustanut säätiötä tuulivoimahankkeissa konsulttina

"Satelliittisääksien kertomaa", Hämeenlinna

- luento 24.10.2019, Kanta-Hämeen Näkövammaiset ry, **Juhani Koivu**

"Lyhyt katsaus Sääksisäätiön historiaan 1991 - 2018",

Valkeakoski/Päivölä

- Merikotkaseminaari, **Juhani Koivu**

12. Näyttelyt

12.1 "Sääksi: Kanta-Hämeen maakuntalintu"

- Lepaa, Puutarha-, viher- ja kiinteistöalan ammattinäyttely 15.8. – 17.8.2019
- Sysmän kirjasto 3.12.2018 – 7.1.2019
- Hämeenlinnan pääterveysasema 14.11. – 14.12.2019
- ripustus kaikissa em. näyttelyissä **Jorma Yrjölä ja Petri Hirva**

12.2 Pohtiolammen vuosinäyttely (katso myös kohta 5.1)

- Ilmari Tigerstedt, näyttely oli avoinna 4.5. – 7.12.2019.

13. Julkaisut

13.1 "Turvaohjeet petolinturengastajan kiipeilyyn" -vihkosien jakelu

- vihkosia jaettiin eri tilaisuuksissa ja sääksikeskuksessa

13.2 "Metsänhoito sääksen pesäpuun lähiympäristössä" -vihkosen jakelu

- vihkosia jaettiin metsänomistajille, metsäammattilaisille ja suurelle yleisölle erilaisissa infotilaisuuksissa

14. Valmistettu ja hankittu myyntimateriaali sekä ostettu tutkimuskalusto

Säätiön toimenpitein valmistetut tuotteet:

- valmiiksi saakka rakennettiin noin 100 pönttöä
- pönttöjen valmistuksesta vastasivat säätiön huoltomiehet

Ulkopuolisilta toimijoilta hankitut kaupalliset tuotteet:

- sääksiaiheinen T-paita 100 kpl

Tutkimustarkoituksiin hankittu kalusto:

Säätiön Dronen käytön sisäänajo aloitettiin vuoden aikana. Säätiö hanki mm. laitteen käyttöluvat Kanta-Hämeeseen, Pirkanmaalle ja Lappiin kolmivuotiskaudelle 2019- 2021. Kuvaushankkeen johtajana on toiminut Ilmari Häkkinen.

Sibeliuksen Metsän pönttöverkoston rakentaminen 25. - 28.2.2019

Yhteistyöhanke Hämeenlinnan kaupungin kanssa. Puistoon ripustettiin noin 150 pönttöä. Hankkeen johti Ilmari Häkkinen.

15. Säätiön saamat avustukset, lahjoitukset ja vastaava tuki

15.1 Saadut apurahat ja/tai avustukset

Ympäristöministeriö, 28.5.2019	
- toiminta-avustus	2.000,00 €
UPM-Kymmene yhteistyö 2019	
- tekopesien rakentaminen, kameraseuranta	2.716,00 €
Panda palkinto, 14.6.2019	
- petolintujen suojelu	20.000,00 €
Hämeenlinnan kaupunki , 13.3.2019	
- valokuvanäyttelyn kustannuksiin	200,00 €
Lempäälän keskusapteekki, 29.1.2019	
- lahjoitus, muovikassien käyttökorvaus	2.500,00 €

Simo Loisa, Hämeenlinna

- hankittu altaiden ritilämateriaaleja, ketjuliittimiä, vanttiruuveja yms. tarvikkeita yleisötornin saneeraustyöhön

- Simo Loisa on maksanut ko. hankinnat omista varoistaan ja lahjoittaa kyseisen menoerän kokonaisuudessaan säätiölle

333,00 €

Juhani Koivu, Hämeenlinna

- Pohtiolammen huoltomiesten, talkoolaisten ja säätiön vieraiden kahvituksia ja ruokatarvikkeita, materiaalihankintoja yms. pienmenoja, jotka hän on maksanut omista varoistaan, mutta ei ole laskuttanut säätiötä, vaan lahjoittaa säätiölle vuoden 2019 toimintatukena

1.122,69 €

- muita merkittäviä lahjoituksia (nimetön)

300,00 €

Lisäksi muutamilta yksityishenkilöiltä on saatu pienlahjoituksia, jotka ovat suuruudeltaan 5 – 30 euroa.

15.2 Saadut materiaalihajotukset**Risto Mattila, Kuhmalahti**

- noin 300 kiloa ohraa sorsalintujen ruokintaan, lahjoitukseen sisältyi viljan kuljetus Kuhmalahdelta Pohtiolammen kosteikolle

Jukka Raina, Orivesi

- sekaviljaa vesilintujen ruokintaan noin 2000 kiloa, lahjoitukseen sisältyi viljan kuljetus Orivedeltä Pohtiolammen kosteikolle

Jouko Alhainen, Humppila

- noin 1000 metrin erä painekyllästettyä lankkua (käytettyä, mutta virheetöntä)
- puutavara on tarkoitus käyttää huoltosillan rakennustyössä

Juhani Koivu, Hämeenlinna

- sähkömoottorisaha Stiga, uusi (Pohtiolampi)

Lukuisat yksityishenkilöt lahjoittivat mm. pieneriä porkkanoita yms, ruokatarvikkeita tarhan kaniineille ja kanoille.

15.3 Hallituksen ja työvaliokunnan jäsenten matka- ym. kulut

Hallituksen ja työvaliokunnan jäsenet ovat edellisten vuosien tapaan lahjoittaneet myös vuonna 2019 säätiölle käytännöllisesti katsoen kaikki eri hankkeiden yhteydessä heille syntyneet matkakustannukset. Tällaisia

henkilöstön matkoja ovat olleet esimerkiksi työ-, kokous- ja luentomatkat sekä materiaalien kuljetukset.

RaptorLife-hanke on vaatinut ja vaatii edelleen paljon tapaamisia pitkin Etelä-Suomea. Näitä kuluja on maksettu Panda-palkinnon varoista. Säätiön henkilöstö on niin ikään lahjoittanut myös huomattavan osan erilaisista kulukorvauksistaan säätiölle.

Säätiö kiittää kaikkia työnsä tukijoita.

16. Merkkipäivät, edustukset ja huomionsoitukset

16.1 Panda -palkinto toistamiseen säätiölle

Vuoden 2019 Panda -palkinto myönnettiin Sääksisäätiölle petolintujen suojelun edistämiseen. Sen tuella on tarkoitus edistää mm. LIFE -hankkeeseen osallistuvien eri kumppanien ja tukijoiden välistä yhteistyötä.

16.2 Säätiön edustukset

- **Vesa Hyyryläinen** on vuonna 2019 jatkanut työtään säätiön edustajana ja sääksen lajisuojeluasiantuntijana useissa ohjaus- ja valmistelutyöryhmissä Kainuun maakunnan alueella
- **Juhani Koivu** on edustanut säätiötä Hämeenlinnan seudun luonnonsuojeluyhdistyksessä, Asunto-osakeyhtiö Hämeentie 4:n yhtiökokouksissa ja neuvottelutilaisuuksissa sekä toimintaryhmä Linnaseutu ry:ssä
- **Markku Hyvärinen** on edustanut säätiötä BirdLife Kanta-Hämeessä
- **Ilmari Häkkinen** on toiminut yhteyshenkilönä Vanajavesikeskuksen ja säätiön välisessä yhteistyössä
- **Heikki Kainulainen** toimi Jukolan viesti 2019 yhteyshenkilönä Kangasalan Kisan (kisaorganisaation) ja Sääksisäätiön välillä.
- säätiö on toimintaryhmien **Kantri ry:n** ja **Linnaseutu ry:n** jäsenjärjestö.

16.3 Merkkipäivien huomionsoitukset

Säätiö on muistanut yhteistyökumppaneitaan ja työnsä tukijoita heidän merkkipäivinä:

Pertti Saurola, Hauho (Kuhmalahi)

- Pertti Saurola 80-vuotta (joulukuu/2018)
- säätiö luovutti symbolisena lahjana hänelle sääksen tekopesän
- pesä luovutettiin pienen ystäväjoukon läsnäollessa hänelle Kuhmalahden Aukeisuolla 11.6.2019

Sami Orava, Kuhmoinen

- 29.3.2019, säätiön hopeinen ansiomerkki n:o 21
- esimerkillinen toiminta myrskyjen pudottaman sääksenpesän ennallistamisessa Vähä-Aitasalon saarella

Juhani Karhumäki, Salo

- 20.8.2019 70 v.
- säätiö muisti pitkäaikaista sääksimiestä Dick Forsmanin taululla n:o 35/70
- säätiötä juhlavastaanotolla edustivat Heikki Lokki ja Juhani Koivu

Jaakko Ansaharju, Hämeenlinna

- säätiö muisti pitkäaikaista kirjanpitäjäänsä hänen työstään säätiön hyväksi vuosina 1990 – 2019 ojentamalla hänelle muistolahjaksi sääksitaulun 10.10.2019
- taulun luovuttivat Ilmari Häkkinen ja Markku Hyvärinen

Väinö Valkeila, Hämeenlinna

- 24.12.2019 80 v.
- säätiö muisti pitkäaikaista avustajaansa ojentamalla hänelle muistolahjaksi ”Suomen Rengastusatlas I-II”
- onnittelukäynnille osallistuivat Ilpo Painilainen, Harri Salo ja Juhani Koivu

17. Annetut lausunnot, raportit ja ilmoitukset (vast.)**17.1 Lausunnot ja raportit****Saarenmaan osayleiskaava, Kangasala**

Kaavahanke oli vireillä Pirkanmaan ELY-keskuksessa koko vuoden 2019 ajan. Kaupunki pyysi säätiöltä kaksi täydentävää lausuntoa asiasta. Asian tiimoilta pidettiin niin ikään kaksi neuvottelua Kangasalan ympäristöviranomaisten ja säätiön kesken. Tietävästi maanomistaja on myöntänyt luvat kolmen korvaavan tekopesän rakentamiselle. Juhani Koivu on edustanut säätiötä hankkeen valmistelutöissä.

Raportit pesäkameroiden käytöstä

Pesäkameroita koskevat raportit annettiin VARELY:lle seuraavasti:

- Paltamon pesäkamera 23.10.2019, **Vesa Hyyryläinen**
- Ylläksen pesäkamera 28.10.2019, **Heikki Kainulainen**
- Janakkalan kamera 14.10.2019, **Juhani Koivu**

Raportit riistakameroiden käytöstä

Säätiö antoi Metsähallitukselle raportin riistakameran käytöstä erään Rengossa sijaitsevan sääksenpesän lähimaastossa

- Hämeenlinna, Renko 12.10.2019, **Juhani Koivu**

Dragon Mining Oy, Valkeakoski

- 29.5.2019 raportti Kaapelinkulman kultakaivoksen aiheuttamien meluhaittojen eliminoimisesta metsäalueen sääksireviireillä
- maastotyöt ja raportti Ilmari Häkkinen ja Juhani Koivu

17.2 Kainuun tuulipuistoalueiden selvitykset sääksen osalta

Vesa Hyyryläisen työn ansiosta selvitykset ovat edenneet suunnitellulla tavalla. Niin ikään korvaavien tekopesien rakentaminen on onnistunut erinomaisesti.

18. Säätien kiinteä omaisuus, kalustolisäys ja asunto-osake

18.1 Sääksikeskus

Sääksikeskus käsitti vuoden 2019 lopussa seuraavat rakennukset ja rakennelmat:

- Sarsan opastuskeskus ja sääksikeskus (päärakennus)
- huolto- ja toimistorakennus
- sääksitorni sinne johtavine pitkospuineen (ns. yleisötorni); tornissa on kuusi kuvauspaikkaa käsittävä kuvaajien osasto
- huoltosilta
- uusi huoltosilta rakenteilla
- 6 kuvaus- ja tarkkailukojua
- 1 kuvaustorni
- 1 korkea kuvaustorni (4 kuvauspaikkaa)
- lasten leikkikenttä laitteineen, pienoisingolfrata (luovutettu Taigabird Oy:lle)
- 6 kevytrakenteista pientä ulkovarastoa (joista yksi rakennettu 2017)
- 1 iso ulkovarasto (rakennettu 2017)
- 1 lintutorni (pihatorni), Taigabird Oy:n omistama
- kosteikko (noin 4 hehtaaria)
- kosteikon laajennusosa (21 vanhaa kala-allasta)
- uusi kuvaajien kävelysilta (valmistui 2019)
- kosteikon yleisötorni (Taigabird Oy:n omaisuutta)

Kaikki rakennukset ja rakennelmat sijaitsevat Wääksyn kartanon omistamalla maalla, joka on vuokrattu säätöille ja Taigabird Oy:lle vuoden 2020 loppuun.

18.2. WWF:n merikotkatyöryhmän kalusto

WWF luovutti Merikotkatyöryhmän käyttöön hankkimansa kaluston Sääksisäätien omistukseen ja edelleen työryhmän käyttöön.

:

Kalustoon kuuluu seuraava kulkuneuvot:

peräkärri	PZB-292	Hol-ma 750 -00	Särkisalo
peräkärri	WJK-753	Pro V 75	Vaasa
peräkärri	PB-4649	Muuli 500 -82	Vaasa
moottorikelkka	152-AA	Lynx 650 -87	Vaasa
vene	FIN-12-16-2402	Buster L	Espoo
vene	V-5024	Big Buster-84	Vaasa

18.3 Asunto-osake

Säätiö omistaa yksiön osoitteessa Hämeentie 4 B 24, Hämeenlinna. Yksiö on ollut vuokrattuna koko vuoden 2019 ajan.

19. Säätiön taloudellinen tila ja säätiön uuden toimenkuvan haasteet

19.1 Yhteenveto säätiön taloudesta vuonna 2019

Rahastonhoitajan vaihdoksen yhteydessä selkiytettiin säätiön pankkiyhteyksiä siten, että säätiön kaikki pankkitoiminnot keskitettiin Osuuspankkiin. Nordeassa ja Danske Bankissa olleet tilit lopetettiin ja varat siirrettiin säätiön tilille Osuuspankkiin.

Näin maksuliikenteen seuranta helpottuu vastaisuudessa ja lisäksi säästetään tilinhoitomaksuissa. Säätiön taloustilanteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia parina viime vuotena puoleen eikä toiseen. Vuotuisesta tuotosta noin 80 % on käytetty eri hankkeissa sääksen suojelutyöhön. Säätiön uutena haasteena tulee olemaan varojen hankkiminen merikotkan ja muiden petolintujen suojelutyön rahoittamiseen.

Sääksikeskus on tarkoitus laajentaa lähivuosina Petolintukeskukseksi. Vuoden aikana tehtiin alustavia kaavailuja ja laskelmia mahdollisen rakennustyön kustannuksista. Todettiin, että kysymyksessä on useamman sadantuhannen euron arvoinen rakennusurakka. Niin mittavan rakennushankkeen toteuttaminen on mahdollista vain siten, että kustannukset saadaan joko RaptorLIFE-hankkeeseen tai pyritään saamaan EU-rahoitus muita kanavia käyttäen.

Sääksikeskuksen ylläpidossa on sellaisia riskitekijöitä, joiden realisoituessa niistä aiheutua ylimääräisiä menoeria. Tällaisia ovat mm. rajut tulvat ja Wääksynjoen veden yllättävä saastuminen. Ne puolestaan voivat johtaa kalakuolemiin. Juuri tällaisten tilanteiden varalle säätiön tilillä pitäisi aina olla puskurirahastona muutaman tuhannen euron käyttövara, jotta kriisitilanteet pystytään pitämään myös taloudellisesti hallinnassa. Lisäksi saukot saattavat aiheuttaa merkittäviäkin kalatappioita, kuten kävi esimerkiksi kevättalvella 2019.

Sääksikeskuksen merkittävin tulonlähde on piilokojuista saatavat vuokratulot. Piilokojukuvaus on viime vuosina harpannut niin maailmalla

kuin Suomessakin isoin askelin kokonaan uudelle vaatimustasolle, mitä tulee kojutarjontaan erilaisilla luontokohteilla. Suomessakin on jo useita ammattimaisia yrittäjiä, jotka tarjoavat kuvaajien käyttöön toinen toistaan upeampia piilokojuja ja palvelupaketteja. Pohtiolammen piilokojut olivat vielä 2000-luvun alussa palvelutasoltaan alansa kärkeä, mutta nyt ne asettuvat korkeintaan keskitasolle. Piilokojujen saneeraus on näin ollen väistämättä edessä. Se aiheuttaa tietysti myös kustannuksia. Ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus peruskorjata lammenrantakojut ainakin siten, että niiden etuseinät uusitaan ja kamera-aukkojen yläpuolelle asennetaan korkeat ikkunat, joista alueella kaartelevien lintujen seuraaminen onnistuu nykyistä paremmin. Lisäksi tehdään yhdestä kahteen kattoikkunaa. Niistä on tarkoitus nähdä myös kojun takaa lähestyvät linnut. Näiden saneeraustöiden hinta asettunee alle 1.000 euron suuruusluokkaan. Tämä työ toteutettiin suurelta osin jo keväällä 2019.

Pitkällä aikavälillä on tarkoitus laajentaa sääksien ravintolammikko siten, että siihen liitetään osa läntisen allasrivin alinta allasta. Samassa yhteydessä on tarkoitus rakentaa yksi iso, osin penkkaan upotettu piilokoju. Tähän piilokojuun tehdään myös WC, jotta kuvaajat pystyvät tarvittaessa olemaan koko valoisan ajan kuvaamassa. Kojusta poistuminenhan aiheuttaa usein lintujen tahattoman häirinnän, koska kojusta ei läheskään aina voi tietää, onko lähialueella sääksiä tai muita arkoja lintuja. Altaan laajennustyön ja uuden piilokojun kustannusarvio on noin 20.000 euroa. Se merkitsee sitä, että hankkeelle pitää saada ulkopuolista investointitukea esimerkiksi EU-hankkeen muodossa. Työ voidaan toteuttaa aikaisintaan vuonna 2021.

Säätiö on hankkinut tähän saakka sääksien ravintokalat pääsääntöisesti LUKE:n Tervon laitokselta. Tervon laitos on lopettanut toimintansa ja se vaikeutti jo edellisen vuoden kalahankintoja. Mahdollisia kalantoimittajia voisivat olla Luonnonvarakeskuksen Laukaan laitos tai sitten Savon Taimen Oy:n Rautalammin laitos. Säätiö on aloittanut neuvottelut uusien toimittajaehdokkaiden kanssa, mutta tämä uusi asetelma saattaa merkitä huomattavaa lisämenoerää sääksien ravintokalojen hankintahintaan.

Säätiön muussa toiminnassa, kuten tekopesäohjelmien rakennustöissä, ei ole näkyvissä suuria taloudellisia muutostarpeita. Tämä johtuu tietysti siitä, että koko hanketta on jo vuosikymmenet hoidettu talkootyön pohjalta. Talkoolaiset ovat lisäksi kustantaneet esimerkiksi matkakustannukset omista varoistaan. Yhdeksi suojelutyön talouden pitkän aikavälin tavoitteeksi pitää ehdottomasti asettaa määrärahan hankkiminen tähän tarkoitukseen. Se mahdollistaisi edes matkakustannusten osittaisen maksamisen tällaiseen työhön osallistuville.

On ennen aikaista arvioida, mitä vaikutuksia säätiön mahdollinen organisaatiouudistus aiheuttaa säätiön talouteen. Säätiön nykyiset varat ja omaisuus on kiinnitettävä tarkoin **sääksen** suojelu- ja tutkimustyön rahoittamiseen, koska varat on kerätty tähän tarkoitukseen. Petolintulajien suojelutyöhön keskittyvä säätiö joutuu erikseen hankkimaan muiden lajien suojelutyöhön käytettävät varat. Tehtävä on vaativa, mutta ei mahdoton.

Sääksisäätiökin aloitti aikoinaan työnsä ennakkoluulottomasti täysin nollasta.

RaptorLife-hankkeen työryhmä jatkaa hakemuksen valmistelua vuonna 2020. Valtio ja yksityiset tahot avustuksineen ovat jatkossakin keskeisiä rahoittajia.

19.2 Sääksisäätiön uuden toimenkuvan haasteet

Sääksen ja vuonna 2019 myös merikotkan suojelustatuksen muuttuminen vaikuttaa näiden lajien käytännön suojelutyöhön. Esimerkiksi pesäympäristöjen suojelu vaikeutuu, jos lakia tulkitaan niin, että vain pesä ja pesäpuu ovat suojeltuja. Ympäristöministeriön uudet petolintujen pesäpuiden rauhoitustaulut on otsikoitu muotoon ”Lain suojaama rauhoitetun linnun pesäpuu”. ELY-keskukset ovat ratkaisevassa asemassa tulkitessaan ohjeita. Sääksisäätiön usein pyydettyä lausunnonantajana tulee tehdä esitys, joka korostaa petolintujen pesäympäristöjen suojelutarvetta ihmistoiminnan vaikutuksilta.

Niin ikään varojen kerääminen petolintujen suojeluun vaikeutuu. Säätiön tuleekin tuoda esille ne perusteet, joiden mukaan sekä uhanalaiset että elinvoimaiset petolintulajit tarvitsevat jatkossakin suojelua ja tekijöitä. Lajien suotuisan suojelutason arviointi edellyttää luotettavaa tietoa pesivästä kannasta pidemmällä ajanjaksolla. Kun suojelutyön rahoitustarve ja vaikuttavuus ymmärretään, se saa taakseen yleisen hyväksynnän.

Suomessa on noin 300 petolinturengastajaa, joista suuri osa on iäkkäitä, joten tarve saada nuorennusta on ajankohtainen. RaptorLife-hankkeessa on osio, jossa nuorten koulutukseen osoitetaan varoja samoin kuin tiedottamiseen metsänomistajille, metsäammattilaisille, metsäyhtiöille ja yleisölle. Pohtiolammelle suunniteltu Petolintukeskus on valmistuessaan näyteikkuna sekä yleisölle että alan harrastajille ja Sääksisäätiö sen kantava voima.

Yhtenä rahoitusmahdollisuutena on myös erillisen EU:n kehittämishankkeen perustaminen, jossa omarahoitusosuus voisi olla 10-20%. EU:n uusi ohjelmakausi alkaa vuonna 2020.

Sääksisäätiö on toteuttanut sääksen suojelutyötä nyt kolmen vuosikymmenen ajan. Säätiön toimenkuvan laajentuminen kaikkiin petolintuihin on merkittävä päänavaus petolintujen suojelulle Suomessa.

Säätiön puheenjohtaja

Ilmari Häkkinen

Säätiön toimitusjohtaja

Markku Hyvärinen